

UZASADNIENIE DO PROJEKTU USTAWY

Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej na rzecz projektu ustawy o ochronie własności w Rzeczypospolitej Polskiej przed roszczeniami dotyczącymi mienia bezdziedzicznego.

Działając po myśli art. 34 Regulaminu Sejmu RP, Komitet Inicjatywy Ustawodawczej na rzecz ustawy o ochronie własności w Rzeczypospolitej Polskiej przed roszczeniami dotyczącymi mienia bezdziedzicznego (#STOP 447) przedstawia uzasadnienie do projektu ustawy.

W pierwszej kolejności wskazać należy tło zarówno polityczne jak i medialne, które powstało na skutek uchwalenia **Ustawa z 2017 roku o niezwłocznym uczynieniu sprawiedliwości ocalonym z Holocaustu, którym nie zadośćuczyniono ich strat** (tzw. Just 447). Podstawę formalną do uchwalenia przedmiotowej ustawy dała tzw. Deklaracja Terezińska z dnia 30 czerwca 2009 r. Polska – strona wymienionej deklaracji biorąc udział, jako jedno z 46 państw, przystąpiła do niej, nie składając jednak podpisu ani też w inny sposób jej nie ratyfikując. Mimo to przywołana deklaracja stała się podstawą do wysuwania pod adresem Polski żądań, nie objętych przedmiotem obrad, a dotyczących bezpośrednio zwrotu mienia bezdziedzicznego.

Warto nadmienić, że pojęcie mienia bezdziedzicznego - chociaż niezdefiniowane w prawie materialnym – nie budzi wątpliwości. Mowa tu o mieniu obywateli państwa polskiego, którzy padli ofiarą II wojny światowej a którzy nie pozostawili spadkobierców. W takiej sytuacji mienie osoby zmarłej, zgodnie z zasadami wynikającymi jeszcze z prawa rzymskiego, przechodzi na skarb państwa, którego obywatelem był zmarły. Zasada ta jest powszechna i respektowana we wszystkich systemach prawnych, których korzenie sięgają tradycji prawnej starożytnego Rzymu.

Niemniej jednak, by kwestia pojęcia „mienie bezdziedziczne” nie budziła jakichkolwiek zastrzeżeń interpretacyjnych, projekt wprowadza jego definicję. Pozwoli to wykluczyć przypadki odmiennej interpretacji bądź też zawężanie lub rozszerzanie zakresu pojęciowego tego zwrotu. W konsekwencji, wprowadzenie definicji ma charakter porządkowy, ułatwiający stosowanie ustawy w praktyce. Za mienie bezdziedziczne należy zatem uznawać *„znajdujące się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej mienie opuszczone, porzucone lub przejęte przez Skarb Państwa na podstawie przepisów odrębnych, którego poprzedni właściciele zmarli i nie pozostawili spadkobierców ani zapisobierców, a także mienie, co do którego poprzedni właściciele lub ich spadkobiercy nie złożyli wniosków o ich zwrot w terminach przewidzianych w przepisach odrębnych.”*

Podkreślić należy, że w dotychczasowym obrocie prawnym nie istniała potrzeba unormowania ochrony własności w Rzeczypospolitej Polskiej z uwagi na obowiązujący porządek prawny, w tym też porządek prawny Unii Europejskiej. Impulsem do wprowadzeniem przedmiotowego projektu w życie stały się naciski organizacji zagranicznych, poparte przez dyplomację międzynarodową, których podstawą merytoryczną stała się właśnie Deklaracja Terezińska.

Istotną kwestią jest, iż wejście w życie zaproponowanego projektu nie wprowadzi żadnych obciążeń finansowych dla Skarbu Państwa czy też jednostek samorządu terytorialnego; co więcej nie wprowadzi także żadnych innych obciążeń natury pozabudżetowej. Obecny kształt projektu nie wprowadza także obciążeń finansowych dla osób fizycznych, podmiotów posiadających osobowość prawną, czy też takiej nie posiadających. Nie wprowadzi także potrzeby wydania aktów wykonawczych. Ważnym argumentem jest też fakt, iż zaproponowany projekt nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej. Co więcej zaproponowane zapisy dzielą zasady tradycji prawnej państw europejskich, bowiem w żadnych z nich nie ma możliwości wysuwania roszczeń w stosunku do poszczególnych państw z tytułu mienia bezdziedzicznego, które automatycznie przeszło na własność tychże państw.

Stosunek społeczności międzynarodowej w stosunku do państwa polskiego jest odmienny niż stosunek do pozostałych państw Unii Europejskiej. Z tych też względów powstała potrzeba ochrony mienia w Rzeczypospolitej Polskiej przed roszczeniami majątkowymi pozbawionymi podstawy, jednak silnie akcentowanymi na arenie międzynarodowej.

Projekt ustawy w pierwszym miejscu wprowadza definicję tego typu roszczeń, jako „wszelkie żądania wysuwane wobec Rzeczypospolitej Polskiej, Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego, kościołów i związków wyznaniowych, innych polskich osób prawnych prawa publicznego w rozumieniu właściwych przepisów praw a także wobec osób fizycznych przez podmioty prawa międzynarodowego, osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby fizyczne dotyczące mienia bezdziedzicznego, w tym dotyczące zwrotu mienia bezdziedzicznego w naturze lub uzyskania jakiegokolwiek rekompensaty lub zadośćuczynienia związanego z tym mieniem.”.

W dalszej kolejności ustawa wprowadza penalizację wszelkiego typu działań zmierzających do wprowadzenia w życie lub też usankcjonowanie prawne tego typu roszczeń. Ustawa w sposób bezpośredni zakazuje podejmowania jakichkolwiek czynności, zmierzających do zaspokojenia roszczeń dotyczących mienia bezdziedzicznego na każdym jego stadium, tj. prowadzenia negocjacji, zawierania ugód, uznawania roszczeń i powództw, a także wyrażania zgody na mediację, kierowania stron sporu do mediacji. Karze podlega w końcu sama wypłata roszczeń pieniężnych oraz zaliczania na ich poczet świadczeń rzeczowych.

Zakazane też jest w myśl projektu inicjowanie jakichkolwiek postępowań, mających na celu ominięcie zakazów wyżej wymienionych oraz inicjowanie tworzenia podstaw prawnych dla roszczeń dotyczących mienia bezdziedzicznego.

Mając na uwadze fakt, iż istnieje realne niebezpieczeństwo stworzenia podstawy prawnej dla tego typu roszczeń a także mając na względzie ich skalę wprowadzenie niniejszego projektu stało się ze wszech miar niezbędne.

www.STOP447.info